

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.22517758.2023.13.3.1.1>

تأثیر سلامت معنوی و خودکارآمدی بر کارآفرینی خلاق و نوآورانه اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های آزاد استان مازندران

سمیرا کریمی^۱، مهران مختاری بایع کلایی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۱۷

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تأثیر سلامت معنوی، خودکارآمدی بر کارآفرینی خلاق و نوآورانه اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های آزاد استان مازندران است. جامعه آماری این تحقیق، کلیه اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران می‌باشند. نمونه مورد بررسی در این تحقیق، با استفاده از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای صورت گرفته است و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، برابر با ۳۱۷ نفر برآورد شده است که در نهایت، ۳۱۰ پرسشنامه جمع‌آوری شد و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار تحقیق در این پژوهش، شامل ۳ پرسشنامه کارآفرینی خلاق و نوآورانه، خودکارآمدی، سلامت معنوی می‌باشد. داده‌های به دست آمده با استفاده از روش‌های همبستگی پیرسون، آزمون t مستقل و رگرسیون چندگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. همچنین نتایج ضریب همبستگی نشان داد که بین کارآفرینی خلاق و نوآورانه، سلامت معنوی و خودکارآمدی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های آزاد استان مازندران رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. یعنی هر چه میزان خودکارآمدی و سلامت معنوی بیشتر باشد کارآفرینی خلاق و نوآورانه تقویت می‌یابد. همچنین نتایج آزمون رگرسیون چندگانه نشان داد که با توجه به اینکه سطح معناداری تمام متغیرهای پژوهش کمتر از ۰/۰۵ است و همچنین آماره t تمامی متغیرهای پژوهش بزرگتر از ۲/۳۳ می‌باشد. بنابراین تمامی فرضیه‌های پژوهش مورد تأیید قرار گرفتند.

واژگان کلیدی: کارآفرینی خلاق و نوآورانه، سلامت معنوی، خودکارآمدی، اعضای هیأت علمی.

۱- دانشجوی دکتری، گروه کارآفرینی، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران samirakarimi6964@gmail.com

۲- استادیار، گروه مدیریت دولتی، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران (نویسنده مسئول) mokhtari@iaua.ac.ir

مقدمه

در مؤسسات آموزشی مهم، نظیر دانشگاه‌ها، موفقیت یک عضو هیأت علمی از طریق بررسی عملکرد آموزشی و پژوهشی و یا چگونگی سازگاری وی با مقررات تحصیلی در آموزش عالی ارزیابی می‌شود. عملکرد نشان می‌دهد که چگونه اعضای هیأت علمی به‌طور مؤثر دوره سنوات شغلی را پیش می‌برد و آن را اداره می‌کند. آن مؤلفه عمده به کار رفته برای ارزیابی موفقیت یا احتمال پابرجا بودن می‌باشد. از طرفی دیگر، اهمیت معنویت و رشد معنوی در انسان، در چند دهه گذشته به‌صورتی روزافزون توجه روانشناسان و متخصصان بهداشت روانی را به خود جلب کرده است. دو مفهوم معنویت و خودکارآمدی از ارتباط قوی با یکدیگر برخوردارند، به‌طوری که باورهای خودکارآمد و معنوی می‌توانند انگیزه‌های بسیار قدرتمند در جهت بهبود کیفیت زندگی به‌شمار آیند. معنویت^۱ به‌عنوان یکی از ابعاد انسانیت شامل آگاهی و خودشناسی می‌شود بیلوتا معتقد است معنویت، نیاز فراتر رفتن از خود در زندگی روزمره و یکپارچه شدن با کسی غیر از خودمان است، این آگاهی ممکن است منجر به تجربه‌ای شود که فراتر از خودمان است (زوهار و مارشال^۲، ۲۰۰۰: ۳۳).

ماری - جوز^۳ و همکاران (۲۰۱۱) به دو تعریف از معنویت اشاره می‌کنند که توسط واکون^۴ و همکاران (۲۰۰۹) و پوچالسکی^۵ و همکاران (۲۰۰۴) مطرح شده‌اند. و اکنون معنویت را چنین تعریف می‌کند: «فرایندی تحولی و هشیار که با دو حرکت متعالی شناسایی می‌شود: «حرکت عمیق در خود و حرکت عمیق در فراتر از خود»؛ پوچالسکی نیز معنویت را این‌گونه تعریف می‌کند: «جنبه-ای از بشریت و شیوه‌ای که از طریق آن، افراد معنا و هدف را جستجو و ابراز می‌کنند. معنویت شیوه‌ای است که با کمک آن، انسان ارتباط خود را با لحظه^۶ حال، خویشتن، دیگران، طبیعت و وجود مقدس و متعالی تجربه می‌نماید» (به نقل از ماری-جوز و همکاران، ۲۰۱۱).

یکی دیگر از متغیرهای به نظر اثرگذار بر عملکرد تحصیلی، خودکارآمدی است. خودکارآمدی ریشه در

نظریه شناختی-اجتماعی^۶ بندورا^۷ دارد. بندورا در نظریه خود، سازه‌های^۸ بهترین پیش‌بینی کننده‌های رفتار و تغییر رفتار را معرفی می‌نماید و تصویری از رفتار انسان را ترسیم می‌کند که مهم‌ترین عنصر آن خودکارآمدی است (زیممرمان^۹، ۲۰۰۰). خودکارآمدی درجه‌ای از احساس تسلط فرد درباره توانایی انجام عملکردهای مورد نظر می‌باشد به عبارت دیگر، خودکارآمدی اطمینانی است که شخص، رفتار خاصی را با توجه به موقعیت معین به اجرا گذاشته و انتظار نتایج مورد نظر را دارد (هلستروم^{۱۰} و دیگران، ۲۰۰۳). در واقع، باورهای خودکارآمدی تعیین می‌کنند که انسان‌ها چه اندازه برای انجام کارهایشان زمان می‌گذارند، هنگام برخورد با دشواری‌ها تا چه مدت مقاومت می‌کنند و در بر خورد با موقعیت‌های گوناگون چه اندازه نرمش پذیرند؛ همچنین باورهای خودکارآمدی بر الگوهای اندیشه و کنش-های هیجانی افراد اثر می‌گذارد. بنابراین افراد با خودکارآمدی پایین شاید باور کنند که مشکل حل ناشدنی است و این باوری است که تنیدگی، افسردگی و دیدی باریک‌بینانه برای گره‌گشایی پرورش می‌دهد. از سویی دیگر، خودکارآمدی بالا در هنگام نزدیک شدن به کار و کنش‌های دشوار، به پدید آمدن احساس آسانی کمک می‌کند (لو^{۱۱} و همکاران، ۲۰۰۱). مسأله این پژوهش این است که به اعتقاد کینگ^{۱۲} (۲۰۰۸) ارتباطات زیادی بین معنویت، بهزیستی روانشناختی و خودکارآمدی با عملکرد تحصیلی وجود دارد. او خودکارآمدی و تکنیک-های حل مشکل با استفاده از معنویت را کاربردهای سازگاران معنویت می‌داند (به نقل از آلدوین^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۷). معنویت^{۱۴} به عنوان یکی از ابعاد انسانیت شامل آگاهی و خودشناسی می‌شود بیلوتا معتقد است معنویت، نیاز فراتر رفتن از خود در زندگی روزمره و یکپارچه شدن با کسی غیر از خودمان است، این آگاهی ممکن است منجر به تجربه‌ای شود که فراتر از خودمان است (زوهار و

⁶ Social-Cognitive Theory

⁷ Bandura

⁸ Constructs

⁹ Zimmerman

¹⁰ Hellstrom

¹¹ Lev

¹² King

¹³ Aldwin

¹⁴ Spirituality

¹ Spirituality

² Zohar & Marshall

³ Marie-Jose

⁴ Vachon

⁵ Puchalski

بهبودی معنوی به افراد کمک کرده است تا به طور مثبت با رویدادهای استرس‌زا زندگی برخورد کنند (بکلن و همکاران، ۲۰۰۹؛ دالمیدا و همکاران، ۲۰۱۱؛ جهانی و همکاران، ۲۰۱۴؛ مک نالتی و همکاران، ۲۰۰۴). داشتن روحیه و انگیزه برای محکم نگه داشتن در موقعیت‌های سخت بدون از دست دادن امید از جمله مؤلفه‌های بهبودی معنوی محسوب می‌شود (سایار و دینچ، ۲۰۰۸). معنویت شامل اعتقاد به نیروی برتر، تعالی، دعا، امید، وحدت با طبیعت و ارتباط است (دین، ۲۰۱۳؛ موریرا-آلمیدا و کونینگ، ۲۰۰۶؛ مایرز و همکاران، ۲۰۰۰). والش (۲۰۲۰) ارزش‌های متعالی را پیشنهاد کرد تا بتواند با ترویج معنا، هدف، هماهنگی و ارتباط به افراد کمک کند تا با ضررها و محدودیت‌ها در طول همه‌گیری مقابله کنند.

بحث انگیزه پیشرفت خلاقانه و نوآورانه برای اولین بار و به صورت علمی تحت عنوان نیاز توسط موری مطرح شد. او برای انسان چندین نیاز مطرح کرد که برخی زیستی و برخی روانی هستند. انگیزش پیشرفت یک نیاز اجتماعی است و عبارتند از: غلبه کردن بر موانع، رسیدن به استانداردهای عالی، رقابت با دیگران و پیشی گرفتن از آنها. پژوهش‌های انجام شده در زمینه انگیزه نشان داده‌اند که افراد از لحاظ این نیاز تفاوت‌های زیادی با یکدیگر دارند. بعضی از افراد دارای انگیزش سطح بالایی هستند و در رقابت با دیگران در کارهای خود برای کسب موفقیت به سختی می‌کوشند بعضی دیگر انگیزش چندانی به پیشرفت و موفقیت ندارند و از ترس شکست آماده خطر کردن برای موفقیت نیستند (علی و نیلور، ۲۰۰۹). لازم به توضیح است که در گذشته تحقیقات معدودی در این زمینه صورت گرفته است، از جمله تحقیقات مرتبطی که انجام شده می‌توان به پژوهش‌های زیر اشاره کرد:

حسن شاهی و همکاران (۲۰۱۶)، به بررسی رابطه سلامت معنوی و خودکارآمدی پرداخته است در سال‌های اخیر، معنویت و تأثیر آن بر سلامتی افراد به موضوعی مورد توجه تبدیل شده است. شناسایی عوامل مرتبط با سلامت معنوی به‌ویژه برای دانش‌آموزان به‌عنوان قشر تحصیل کرده و تصمیم‌گیرندگان آینده جامعه بسیار حائز اهمیت است. هدف: مطالعه حاضر به منظور تعیین رابطه

مارشال^۱، ۲۰۰۰: ۳۳). معنویت امری همگانی است و همانند هیجان، درجات و جلوه‌های مختلفی دارد؛ ممکن است هشیار یا ناهشیار، رشدیافته یا غیر رشدیافته، سالم یا بیمارگونه، ساده یا پیچیده و مفید یا خطرناک باشد (واگان^۲، ۲۰۰۳). ایمونز^۳ تلاش کرد معنویت را بر اساس تعریف گاردنر از هوش، در چارچوب هوش مطرح نماید. وی معتقد است معنویت می‌تواند شکلی از هوش تلقی شود؛ زیرا عملکرد و سازگاری فرد (مثلاً سلامتی بیشتر) را پیش‌بینی می‌کند و قابلیت‌هایی را مطرح می‌کند که افراد را قادر می‌سازد به حل مسائل پردازند و به اهدافشان دسترسی داشته باشد. گاردنر ایمونز را مورد انتقاد قرار می‌دهد و معتقد است که باید جنبه‌هایی از معنویت را که مربوط به تجربه‌های پدیدارشناختی هستند (مثل تجربه تقدس یا حالات متعالی) از جنبه‌های عقلانی، حل مسأله و پردازش اطلاعات جدا کرد (آمرام^۴، ۲۰۰۵: ۶). همه‌گیری کووید-۱۹ منجر به افزایش علاقه به بررسی نقش دین و منابع معنوی برای پاسخگویی و مقابله با همه‌گیری در جوامع مختلف شده است (Achour et al., 2021). تحقیقات قبل از همه‌گیری نشان داد که اعتقاد به قدرت بالاتر، دعا و مراقبه در مواقع بحران تأثیرات مثبتی دارد (تامپسون و همکاران، ۲۰۱۶؛ کونینگ، ۲۰۱۲؛ ساگاسر و همکاران، ۲۰۱۶). (مایرز و همکاران 2000، ص ۲۵۲) معنویت را اینگونه تعریف می‌کند: «آگاهی از یک موجود یا نیرویی که از جنبه‌های مادی زندگی فراتر می‌رود و حس عمیقی از یکپارچگی یا پیوند به جهان می‌دهد.» آنها همچنین معنویت را شامل عناصری مانند امید، معنا/هدف زندگی، مراقبه و نیایش/عبادت، شفقت، نوع‌دوستی، ارزش‌ها، اعتقاد به وجود قدرت برتر و تعالی عنوان کردند. همچنین نشان داده شده است که داشتن سطوح بالای معنویت اسلامی به افراد اجازه می‌دهد تا بحران را به گونه‌ای باز تفسیر کنند تا هدف و معنا ارائه شود (کونینگ و همکاران، ۲۰۱۲). معنویت ممکن است مسائل فیزیکی، روانی و حتی اجتماعی را تسکین دهد (لوکیس و همکاران، ۲۰۱۲).

¹ Zohar & Marshall

² Vaughan

³ Emmons

⁴ Amram

نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. در این پژوهش از پرسشنامه‌های سازگاری بل، خودکارآمدی عمومی و ابزار سنجش کارکرد خانواده استفاده شد. نتایج نشان داد که بین عملکرد خانواده و خودکارآمدی با سازگاری دانش‌آموزان رابطه وجود دارد و عملکرد خانواده و خودکارآمدی، سازگاری دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کنند. با توجه به اینکه محیط اطراف ما دائما در حال تغییر است، توانایی سازگاری با این شرایط حیاتی است، بنابراین توجه به عوامل اثرگذار بر سازگاری ضروری به نظر می‌رسد.

کرمی و همکاران (۱۳۹۴) پژوهشی با عنوان تأثیر آموزش معنویت درمانی بر سازگاری اجتماعی در دانشجویان ارائه دادند. روش پژوهش، آزمایشی با طرح پیش‌آزمون، پس‌آزمون با گروه کنترل، و جامعه آماری پژوهش، شامل کلیه دانشجویان دختر دانشکده فنی سما کرمانشاه بود که از میان آنها نمونه‌ای به حجم ۱۲۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب، و پس از تکمیل پرسشنامه سازگاری اجتماعی بل ۵۰ نفر که کمترین میزان سازگاری را داشتند، به‌صورت تصادفی به دو گروه آزمایش و کنترل گمارده شدند. برای گروه آزمایش ۹ جلسه گروهی آموزش معنویت درمانی اجرا و بعد از مداخله برای هر دو گروه پس‌آزمون به‌عمل آمد. نتایج نشان داد که آموزش معنویت درمانی در افزایش سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر مؤثر بوده است.

از متغیرهای مورد استفاده در این تحقیق که قرار است نقش آن در مشارکت ذهنی معلمان در فرایند برنامه‌ریزی درسی بررسی شود، خلاقیت^۱ یکی از اصطلاحاتی است که ارائه تعریف از آن بسیار مشکل است و نوعی عدم قطعیت در تعریف آن وجود داشته و توافقی جامع در مورد یک تعریف یا اندازه‌گیری از خلاقیت وجود ندارد (فورنهام و بختیار^۲، ۲۰۰۸). از نظر آمابایل خلاقیت برجسته‌ترین ویژگی انسانی است که نقش ویژه‌ای در پیشرفت‌های بشری داشته است. خلاقیت توانایی خلق ایده‌ها یا مصنوعات است که جدید، شگفت‌انگیز و ارزشمند هستند (دورین و کورب^۳، ۲۰۰۹). سانتروک^۴ (۲۰۱۳) خلاقیت و

بهزیستی معنوی و خودکارآمدی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شد. روش کار: این مطالعه توصیفی از نوع همبستگی در سال ۱۳۹۳ انجام شد. تعداد ۱۷۵ نفر از دانشجویان دانشکده‌های پزشکی، بهداشت و فناوری علوم نوین دانشگاه اصفهان به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه مشخصات دموگرافیک، بهزیستی معنوی و خودکارآمدی جمع‌آوری شد و اطلاعات با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با استفاده از آمار توصیفی، آزمون تی، پی‌رسون و ضریب همبستگی رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. سطح معناداری کمتر از ۰,۰۱ درصد در نظر گرفته شد. یافته‌ها: در مجموع ۱۷۵ دانش‌آموز شامل ۷۵ پسر و ۱۰۰ دختر در مطالعه شرکت کردند. میانگین سنی شرکت‌کنندگان $23/8 \pm 0/29$ سال بود. حدود ۷۰ درصد از دانش‌آموزان مجرد و بقیه متأهل بودند. از نظر تحصیلات، ۴۷,۷ درصد دارای لیسانس (BS)، ۲۸,۴ درصد دارای کارشناسی ارشد (MS) و مابقی دانشجوی دکترا بودند. میانگین نمره دانشجویان مورد مطالعه ۹۷,۵ و میانگین نمره خودکارآمدی ۳۳,۴۱ برآورد شد. بین بهزیستی معنوی و خودکارآمدی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت ($R = 0/41$) و $P < 0/0001$. در مطالعه حاضر، بهزیستی معنوی با خودکارآمدی رابطه مستقیم داشت. با توجه به اهمیت معنویت در سلامت روان، پیشنهاد می‌شود تمهیداتی در جهت ارتقای خودکارآمدی در دانش‌آموزان اندیشیده شود. قادری و همکاران (۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان رابطه خودکارآمدی با انگیزش تحصیلی، خلاقیت و سازگاری اجتماعی در دانش‌آموزان سال سوم دوره متوسطه ارائه داد. یافته‌ها نشان داد بین خودکارآمدی با انگیزش تحصیلی و سازگاری اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. اما بین خودکارآمدی و خلاقیت رابطه‌ای یافت نشد. بنابراین دانش‌آموزانی که از خودکارآمدی بیشتری برخوردارند، انگیزش تحصیلی بیشتر و سازگاری اجتماعی بالاتری دارند. این نتایج تلویحات مهمی در زمینه آموزش دانش‌آموزان دارد. سیدمحمدی و همکاران (۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان نقش عملکرد خانواده و خودکارآمدی در سازگاری دانش‌آموزان ارائه دادند. نمونه این پژوهش شامل ۲۵۰ نفر از دانش‌آموزان مقطع دبیرستان شهر امیریه بود که با روش

1. Creativity

2. Furnham & Bachtiar

3. Dorin & Korb

4. Santrock.

کارآمدی بر کارآفرینی خلاق و نوآورانه انجام می‌پذیرد و به‌طور خاص چهار پرسش اصلی را مورد توجه قرار می‌دهد:

- (۱) آیا مؤلفه‌های خودکارآمدی می‌تواند نقشی در کارآفرینی خلاق و نوآورانه ایفا کند؟
- (۲) آیا سلامت معنوی معلمان می‌تواند نقشی در کارآفرینی خلاق و نوآورانه ایفا کند؟
- (۳) آیا مؤلفه‌های خودکارآمدی و سلامت معنوی معلمان می‌تواند نقشی در کارآفرینی خلاق و نوآورانه ایفا کند؟

بنابراین کلیه روابط فوق را می‌توان در قالب مدل مفهومی پژوهش به شرح شکل ۱ مشاهده کرد.

آفرینندگی را «توانایی اندیشیدن به راه‌های تازه و غیرمعمول و رسیدن به راه حل‌های منحصر به فرد برای مسائل» می‌داند. رابرت گانیه^۱ خلاقیت و آفرینندگی را نوعی حل مسأله می‌داند (سیف، ۱۳۹۲). در چند دهه اخیر، نظام‌های آموزشی به منظور ارتقاء توانایی‌های شناختی و به‌ویژه خلاقیت، تلاش زیادی کرده‌اند. متغیر بودن و حجم زیاد علوم موجب این واقعیت انکارناپذیر شده که اگر هدف تعلیم و تربیت اکتساب و به‌خاطر سپاری دانش باشد، جایگاه پرورش خلاقیت در برنامه درسی قصد شده آموزش و فراگیران با احساس واماندگی در برابر هجوم اطلاعات نمی‌توانند در توسعه دانش و پیشبرد فرایند نوآوری کوشا باشند. متخصصان معتقدند یکی از اهداف آموزش باید تربیت نسل خلاق و نوآور باشد چرا که نظام آموزشی به‌عنوان بازتابی از فرهنگ جامعه، نیازها و آرزوها و ماهیت دانش موجود در یک جامعه معین محسوب می‌شود (ناکپودیا^۲، ۲۰۱۰). توجه به خلاقیت از قدمتی تاریخی برخوردار بوده و برخی آن را به کتاب‌های مقدس نسبت داده که قدرت آن در بشر از طریق خویشاوندی و یک رابطه داوطلبانه و خصوصی با خداوند ایجاد و اثبات می‌شود (اشترنبرگ، کافمن، و گریگورنکو^۳، ۲۰۰۸). طرح علمی موضوع خلاقیت حتی تا قرن هفدهم با بروز نظرات فیلسوفانی مانند هابز و لاک مغفول بود (اشنبرنر^۴، ۲۰۰۸). مرور موضوع توجه به خلاقیت نشان می‌دهد که در اواخر قرن بیستم علاقه‌ای قوی نسبت به آموزش خلاقیت به وجود آمد. در سال‌های اخیر تحقیق درباره خلاقیت از توجه بر اصول کلی در خصوص منشأ خلاقیت و ویژگی‌های افراد خلاق، به تمرکز بر حوزه‌های حرفه‌ای و نقش محیط اجتماعی و فرهنگی تغییر یافته است.

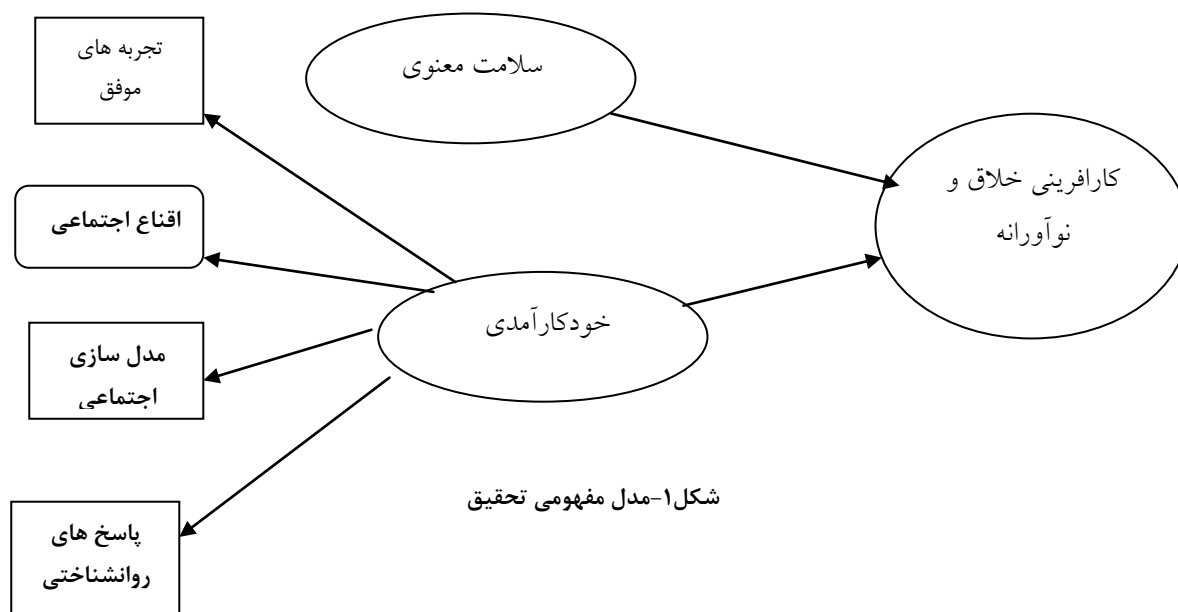
با در نظر گرفتن مبانی خودکارآمدی مدیران و تصمیم‌گیرندگان در فرایند برنامه‌ریزی درسی، مشارکت ذهنی معلمان را در مهندسی برنامه‌ریزی درسی هدایت می‌کنند. بنابراین این تحقیق این موضوعات را مورد توجه قرار داده و با هدف بررسی نقش سلامت معنوی، مؤلفه‌های خود

1 . Gane

2 . Nakpodia

3 . Sternberg, Koufman & Grigorenko

4 . Aschenbrenner

خلاقیت را به‌طور کل می‌سنجد و در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (از کاملاً مخالف = ۱ تا کاملاً موافق = ۵) طراحی شده که به وسیله ضریب آلفای کرونباخ، اعتبار آن ۰/۸۲ به دست آمده است. (Jaffari, 2009)

پرسشنامه سلامت معنوی: پرسشنامه سلامت معنوی دارای ۲۰ سؤال بوده که توسط پولوتزین و الیسون در سال ۱۹۸۲ طراحی و تنظیم شده است و بر اساس طیف لیکرت (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) نمره‌گذاری شده است. و در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (از کاملاً مخالف = ۱ تا کاملاً موافق = ۵) طراحی شده که به وسیله ضریب آلفای کرونباخ، اعتبار آن ۰/۹۳ به دست آمده است.

پرسشنامه خود کارآمدی: پرسشنامه خود کارآمدی باس و اولیو^۲ (۲۰۰۰) با استفاده از ۲۰ گویه، که از پرسشنامه چندعاملی رهبری (MLQ) گرفته شده است، اندازه‌گیری می‌شود و بر اساس مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت تنظیم شده است و اعتبار آن ۰/۹۰ به دست آمده است.

۲. فرضیه‌های پژوهش:

- (۱) مؤلفه‌های خودکارآمدی معلمان تأثیر معناداری بر کارآفرینی خلاق و نوآورانه دارد.
- (۲) سلامت معنوی معلمان تأثیر معناداری بر کارآفرینی خلاق و نوآورانه دارد.
- (۳) مؤلفه‌های خودکارآمدی و سلامت معنوی تأثیر معناداری بر کارآفرینی خلاق و نوآورانه دارد.

۳. روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی می‌باشد و از نظر روش انجام پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق، کلیه اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران می‌باشند. نمونه مورد بررسی در این تحقیق، با استفاده از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای صورت گرفته است و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، برابر با ۳۱۷ نفر برآورد شده است که در نهایت، ۳۱۰ پرسشنامه جمع‌آوری شد و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار تحقیق در این پژوهش، شامل ۳ پرسشنامه است که عبارتند از:

پرسشنامه کارآفرینی خلاق و نوآورانه: با اقتباس از پرسشنامه رندسیپ^۱ طراحی شده است با ۱۲ سؤال که

^۲. Bass & Avilio

^۱. Randsip

۴. یافته‌ها

جدول ۱- شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف استاندارد
کارآفرینی خلاق و نوآورانه	۱/۵	۴/۳	۳/۷۵	۱/۶
خودکارآمدی	۱/۷	۴/۷	۳/۹۶	۱/۴
تجربه‌های موفق	۱/۲	۴/۱	۳/۵۵	۱/۳
اقتناع اجتماعی	۱/۴	۴/۲	۳/۴۸	۱/۵
مدل‌سازی اجتماعی	۱/۳	۳/۸	۳/۲۷	۱/۲
پاسخ‌های روانشناختی	۱/۴	۴/۱	۳/۳۸	۱/۳
سلامت معنوی	۲۵	۷۰	۴۵	۵/۹

شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد بررسی در جدول (۱) شامل کارآفرینی خلاق و نوآورانه با میانگین و انحراف معیار ۵۰ و ۱۵/۶، خودکارآمدی با میانگین و انحراف معیار ۵۷/۵۷ و ۵/۴، هوش هیجانی با میانگین و انحراف معیار ۴۵ و ۵/۹، می‌باشد.

جدول ۲- ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	خلاقیت	خودکارآمدی	سلامت معنوی
کارآفرینی خلاق و نوآورانه	۱		
خودکارآمدی	۰/۳۵۵	۱	
سلامت معنوی	۰/۲۱۸	۰/۱۳۴	۱

طبق نتایج ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول (۲) که شامل خلاقیت و خودکارآمدی با ضریب همبستگی ۰/۳۵۵ است که نشان از رابطه مثبت و معنادار و همبستگی در سطح قابل قبول می‌باشد. همچنین خلاقیت با دیگر متغیرها رابطه مثبت و معناداری دارد. ضریب همبستگی جزئی بین خودکارآمدی و سلامت معنوی ۰/۱۳۴ است که رابطه مثبت و معناداری دارد.

جدول ۳- نتایج آزمون t مستقل

جنسیت	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معناداری
مرد	۳/۶	۱/۸	۳/۲۸	۳۰۷	۰/۰۰۱
زن	۳/۹	۱/۶			

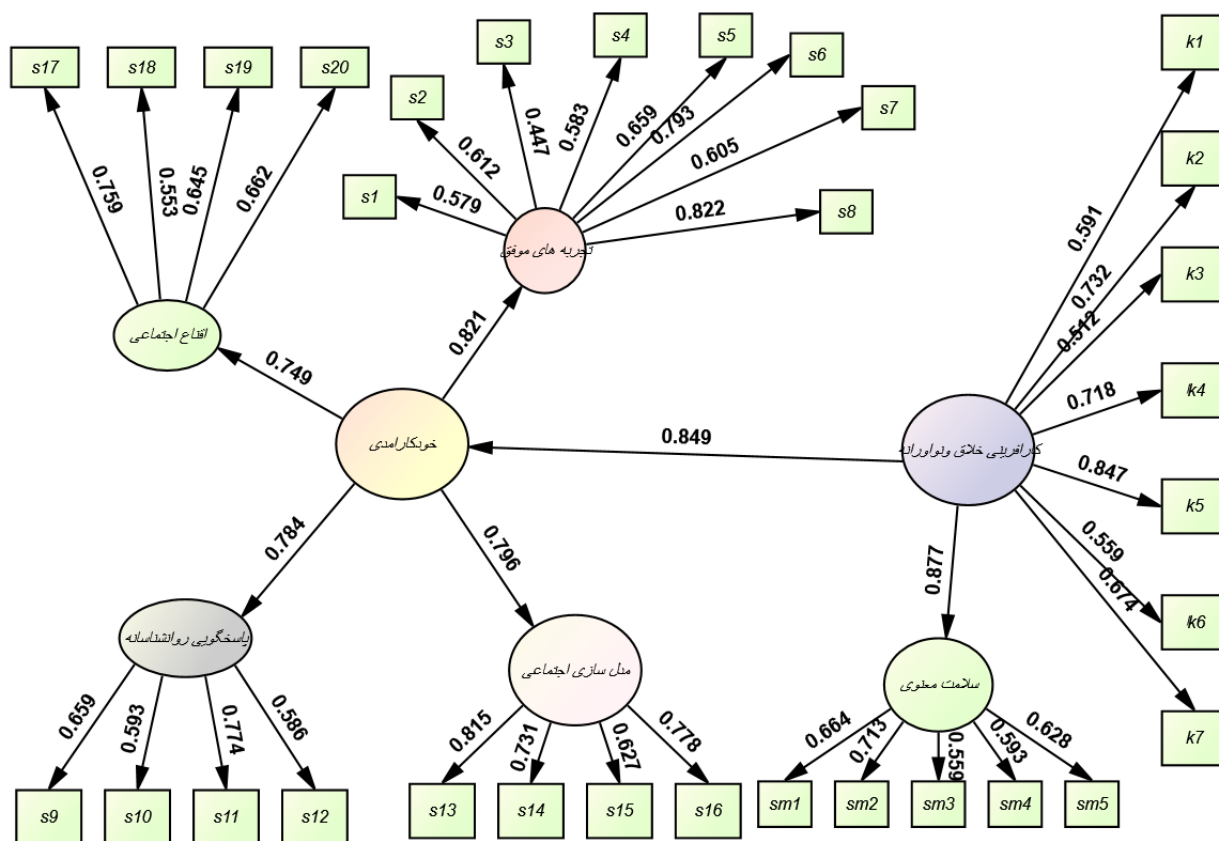
جدول شماره (۳) نتایج آزمون t مستقل را نشان می‌دهد و با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ است، این امر حاکی از وجود تأیید اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۳) بابت تفاوت کارآفرینی خلاق و نوآورانه در بین اعضای هیأت علمی مرد و زن است.

جدول ۴- نتایج آزمون رگرسیون چندگانه متغیرهای پژوهش

P	T	ضرایب استاندارد نشده		Model
		β	SE	
۰/۰۰۱	۹/۲۵		۱۲/۲	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	۳/۵۵	۰/۰۵	۰/۳۶	تجربه‌های موفق
۰/۰۰۱	۲/۶۵	۰/۰۳۵	۰/۲۵	اقتناع اجتماعی
۰/۰۰۱	۲/۱۵	۰/۰۱۱	۰/۱۶	مدل‌سازی اجتماعی
۰/۰۰۱	۳/۸۲	۰/۰۶۱	۰/۲	پاسخ‌های روانشناختی
۰/۰۰۱	۱۴/۳۵	۰/۰۸۲	۰/۴۴	سلامت معنوی

قرار گرفتند. در مدل زیر تمام بار عاملی بیشتر از ۰,۵ هستند که نشان دهنده تأثیرگذاری معنادار مؤلفه‌های خودکارآمدی و سلامت معنوی بر کارآفرینی خلاق و نوآورانه می‌باشد.

در جدول (۴) ضرایب رگرسیون به همراه آماره t و سطح معناداری آمده است. با توجه به اینکه سطح معناداری تمام متغیرهای پژوهش کمتر از ۰/۰۵ است و همچنین آماره t تمامی متغیرهای پژوهش بزرگتر از ۲/۳۳ می‌باشد. بنابراین تمامی فرضیه‌های پژوهش مورد تأیید

شکل ۲- نتایج بار عاملی متغیرهای پژوهش

مطالعه از روش‌های کمی جهت بررسی رابطه بین متغیرها استفاده شد که در مطالعات آینده می‌توان از روش‌های کیفی جهت گردآوری داده‌ها استفاده کرد و از این طریق اطلاعات عمیق‌تری نسبت به شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان کسب نمود.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر، تأثیر سلامت معنوی، خودکارآمدی بر کارآفرینی خلاق و نوآورانه اعضای هیأت علمی، نتایج بررسی شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد بررسی نشان داد که خلاقیت با میانگین و انحراف معیار ۵۰ و ۱۵/۶، خودکارآمدی با میانگین و انحراف معیار ۵/۵۷ و ۵/۴، سلامت معنوی با میانگین و انحراف معیار ۴۵ و ۵/۹، می‌باشد. همچنین نتایج ضریب همبستگی نشان داد که بین کارآفرینی خلاق و نوآورانه، خودکارآمدی و سلامت معنوی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. یعنی هر چه میزان سلامت معنوی و خودکارآمدی بیشتر باشد کارآفرینی خلاق و نوآورانه گسترده‌تر اتفاق می‌افتد. طبق نتایج ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش که شامل خلاقیت و خودکارآمدی با ضریب همبستگی ۰/۳۵۵ است که نشان از رابطه مثبت و معنادار و همبستگی در سطح متوسط می‌باشد. همچنین خلاقیت با دیگر متغیر یعنی با سلامت معنوی رابطه مثبت و معناداری دارد. ضریب همبستگی بین سلامت معنوی و کارآفرینی خلاق و نوآورانه ۰/۲۱۸ است که رابطه مثبت و معناداری دارد. همچنین نتایج آزمون رگرسیون چندگانه نشان داد که با توجه به اینکه سطح معناداری تمام متغیرهای پژوهش کمتر از ۰/۰۵ است و همچنین آماره t تمامی متغیرهای پژوهش بزرگتر از ۲/۳۳ می‌باشد. بنابراین تمامی فرضیه‌های پژوهش مورد تأیید قرار گرفتند.

به‌طور کلی می‌توان نتیجه‌گیری کرد که سلامت معنوی، خودکارآمدی بر کارآفرینی خلاق و نوآورانه به منزله ویژگی‌هایی است که به عملکرد اثربخش یا برتر در فرایند شغلی اعضای هیأت علمی می‌شود، لذا اعضای هیأت علمی که از خلاقیت، خودکارآمدی و سلامت معنوی بالاتر و بهتری برخوردار باشند، اثربخش‌تر هستند یا به عبارت دیگر، بهتر می‌توانند کارآمدی نوآورانه را به هدف‌های یاددهی خلاقانه مورد نظر هدایت کنند و منجر به پیشرفت تحصیلی در دانشجویان آنان شوند.

هر چند این پژوهش در نمونه کوچکی از اعضای هیأت علمی انجام شد، اما نتایج آن از وجود ارتباط بین خلاقیت، خودکارآمدی و سلامت معنوی حمایت می‌کند. در این

منابع

- Aldwin, C., Park, C., Jeong, Y., & Nath, R. (2017). Differing pathways between religiousness, spirituality and health: A self-regulation perspective. *Psychology of Religion and Spirituality*, 6 (1), 9-21.
- Amram, Joseph (Yosi), (2005). *Intelligence Beyond IQ: The contribution of emotional and spiritual intelligences to effective business leadership*, Institute of Transpersonal Psychology.
- Achour, M., Souici, D., Bensaid, B., Binti Ahmad Zaki, N., & Alnahari, A. A. (2021). Coping with anxiety during the COVID-19 pandemic: a case study of academics in the muslim world. *Journal of Religion and Health*. <https://doi.org/10.1007/s10943-021-01422-3>
- Bandura A. (2000). Cultivate self-efficacy for personal and organizational effectiveness. In: Locke EA. *Handbook of principles of organization behavior*. Oxford UK: Blackwell; 120-36.
- Bandura A. (2004) "Health Promotion By Socio Cognitive Means Health Education Behavior". *Journal of Health Education & Behavior*. 31(2): 143-164.
- Bekelman, D. B., Rumsfeld, J. S., Havranek, E. P., Yamashita, T. E., Hutt, E., Gottlieb, S. H., Dy, S. M., & Kutner, J. S. (2009). Symptom burden, depression, and spiritual well-being: a comparison of heart failure and advanced cancer patients. *Journal of General Internal Medicine*, 24(5), 592-598. <https://doi.org/10.1007/s11606-009-0931-y>
- Brown, K.W. Ryan, R.M., Creswell, J.D. (2007). Mindfulness: theoretical foundations and evidence for its salutary effects. *Psychological Inquiry*, 18 (4), 211-237.
- Chang, V.Y. Palesh, O. Caldwell, R. Glasgow, N. Abramson, M. Luskin, F. Gill, M. Burke, A. & Koopman, C. (2004). The effects of a mindfulness-based stress reduction program on stress, mindfulness self-efficacy, and positive states of mind. *Stress and Health*, 20, 141-147.
- Corsini, R.J. (1999). *The dictionary of psychology* Philadelphia, Taylor & Francis
- Dalmida, S. G., Holstad, M. M., DiIorio, C., & Laderman, G. (2011). Spiritual well-being and health-related quality of life among African-American women with HIV/AIDS. *Applied Research in Quality of Life*, 6(2), 139-157. <https://doi.org/10.1007/s11482-010-9122-6>
- بذرافشان، محمدرضا، تاج‌آبادی، جعفر، (۱۳۹۳)، اثربخشی آموزش مؤلفه‌های هوش معنوی بر سازگاری دانش آموزان پسر دوره متوسطه، کنگره بین‌المللی فرهنگ و اندیشه دینی، بوشهر: مرکز راهبری مهندسی فرهنگی شورای فرهنگ عمومی استان بوشهر.
- رحیمی، نجمه، (۱۳۹۴)، بررسی رابطه بین هوش شناختی، هوش هیجانی و هوش معنوی با سازگاری تحصیلی: نقش واسطه‌گری حل مسأله اجتماعی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- سیدمحمدی، یاسمین، (۱۳۹۳)، روانشناسی نابهنجاری، آسیب‌شناسی روانی، تهران: نشر ساوالان.
- سیف، علی اکبر، (۱۳۸۳)، روانشناسی پرورشی، تهران: انتشارات آگاه.
- شیخ‌الاسلامی، علی، درتاج، فریبرز، دلاور، علی و ابراهیمی قوام، صغری، (۱۳۹۳)، تأثیر آموزش برنامه کاهش استرس مبتنی بر ذهن آگاهی بر تعلل‌ورزی دانش آموزان. فصلنامه علمی - پژوهشی روانشناسی تربیتی، دوره ۱۰، شماره ۳۴، ۱۰۹-۹۴.
- قادری، الهام و احمد یارمحمدیان، (۱۳۹۵)، رابطه خودکارآمدی با انگیزش تحصیلی، خلاقیت و سازگاری اجتماعی در دانش آموزان سال سوم دوره متوسطه، نخستین کنفرانس سراسری پژوهش در علوم تربیتی، روانشناسی و علوم اجتماعی، شیراز، پردیس بین‌الملل توسعه ایده هزار.
- کریمی، جهانگیر، پیری کامرانی، مرضیه، کریمی، پروانه، (۱۳۹۴)، تأثیر آموزش معنویت درمانی بر سازگاری اجتماعی در دانشجویان. اخلاق، ۵ (۱).

- Jahani, A., Rejeh, N., Heravi-Karimooi, M., Vaismoradi, M., & Jasper, M. (2014). Spiritual wellbeing of Iranian patients with acute coronary syndromes: a cross-sectional descriptive study. *Journal of Research in Nursing, 19*(6), 518–527.
- Hasanshahi, M., Baghbanian, A., & Amidi Mazaheri, M. (2016). Investigation of the Relationship Between Spiritual Health and Self-Efficacy in Students of Isfahan University of Medical Sciences. *Women's Health Bulletin, 3*(4), 1-5. doi: 10.17795/whb-34264
- Hellstrom K, Lindmark B, Wahlberg B, Fugl-Meyer AR (2003). Self-efficacy in relation to impairments and activities of daily living disability in elderly patients with stroke: a prospective investigation. *J Rehabil Med. Sep;35*(5):202-7.
- Hussain, I., & Sultan, S. (2010). Analysis of procrastination among university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 5*, 1897–1904.
- Koenig, H. G. (2012). Religion, spirituality and health: The research and clinical implications. *Journal of International Scholary Research Network Psychiatry*, DOI: 10.5402/2012/278.
- Lepherd, L. (2012). Spirituality in men with advanced prostate cancer. Thesis for Doctor of philosophy, Faculty of Sciences, University of Southern Queensland.
- Lev EL, Daley KM, Conner NE, Reith M, Fernandez C, Owen SV (2001). An intervention to increase quality of life and self-care self-efficacy and decrease symptoms in breast cancer patients. *Sch Inq Nurs Pract. 2001 Fall;15*(3):277-94.
- Lin, S.P. (2006). An exploration of Chinese international student's social self-efficacy. Unpublished ph.D. thesis. ohio state university.
- Luthans, F., Youssef, C., Avolio, B. J. (2007). *Psychological Capital: Developing the human competitive edge*, Oxford University Press
- Marie-Jose, H. E., Gisberts, M. D., Echteld, M. A., Vander Steen, J. T., Muller, M. T., Rene, H. J., Otten, M. S., Ribbe, M. W., & Deliens, L. (2011). Spirituality at the end of life: conceptualization of measurable aspects: A systematic review. *Journal of Palliative Medicine, 43*. Myers, J. E., Sweeney, T. J., & Witmer, J. M. (2000). The wheel of wellness counseling for wellness: a holistic model for treatment planning. *Journal of Counseling and Development, 78*(3), 251–266.
- McNulty, K., Livneh, H., & Wilson, L. M. (2004). Perceived uncertainty, spiritual well-being, and psychosocial adaptation in individuals with multiple sclerosis. *Rehabilitation Psychology, 49*(2),
- McMullen, B., (2003), *Spiritual intelligence*; www.Studentbmj.com.
- Moreira-Almeida, A., & Koenig, H. G. (2006). Retaining the meaning of the words religiousness and spirituality. *Social Science & Medicine, 63*(4), 840–845.
- Nasel, D. D. (2004). *Spiritual Orientation in Relation to Spiritual Intelligence: A consideration of traditional Christianity and New Age/individualistic spirituality*; Unpublished thesis. Australia: The university of south Australia.
- Park, S.W., & Rayne, A. (2012). Academic procrastination and their self-regulation. *Psychology, 3* (1), 12-23.
- Parsian N, Dunning T (2009). Developing and validating a questionnaire to measure spirituality: a psychometric process. *Global J Health Sci; 1*(1): 2-12.
- Pender N.J, Murdaugh C, Parsons M.A (2006). *Health education in nursing practice*. Upper Saddle River, NJ: Pearson/Prentice-Hall.
- 4Sagaser, K. G., Shahruxh Hashmi, S., Carter, R., Lemons, J., Mendez-Figueroa, H., Nassef, S., Peery, B., & Singletary, C. N. (2016). Spiritual exploration in the prenatal genetic counseling session. *Journal of Genetic Counseling, 25*(5), 923–935.
- Sayar, K., & Dinç, M. (2008). *Psikolojiye giriş*. Dem Yayınları.
- Schouwenburg, . H, Lay, C., Pychyl, T. & Ferrari, J. (2004). Counseling the procrastinator in academic settings.

Washington, DC: American Psychological Association.

Schultz, T. P., (2014), The effect of discretion on the academic achievement of students, 1 (3): 331-366.

Thompson, A. B., Cragun, D., Sumerau, J. E., Cragun, R. T., De Gifis, V., & Trepanier, A. (2016). "Be prepared if I bring it up:" Patients' perceptions of the utility of religious and spiritual discussion during genetic counseling. *Journal of Genetic Counseling*, 25(5), 945-956.

Teasdale, J. D., Segal, Z. V., & Williams, M. G. (2002). Mindfulness training and problem formulation. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 10(2), 157-160.

Vahedi, S., (2015). Canonical correlation analysis of procrastination, learning strategies and statistics anxiety

among Iranian female college students. *Social and Behavioral Sciences*, 30: 1620 – 1624.

Vaughan, F. (2003), What is spiritual intelligence? *Journal of humanistic psychology*. 42, (2).

Versano, S. (2011). Religion and spirituality as a coping mechanism with cancer. Unpublished thesis, Bamberg University.

Zimmerman, B. (2000). Attaining self-regulation: A social cognitive perspective. In M. Boekaerts, P. R., Pintrich & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of selfregulation*. 13-39. San Diego: Academic Press.

Zohar, D. & Marshall, I., (2000). *SQ-Spiritual intelligence, the ultimate intelligence*. London: Bloombury.